

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 30.08.2018
Kabul Tarihi / Date Accepted : 25.02.2019
Yayın Tarihi / Date Published : 11.03.2019

<https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.43815-456001>

ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN ETKİLEŞİM KURMA VE KURMAMA NEDENLERİNİN ÖRTÜK PROGRAM AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Süleyman Nihat ŞAD¹, Mustafa DEMİR²

ÖZ

Bu araştırmanın amacı öğretmen ve öğrencilerin sosyal medya üzerinden etkileşim kurma nedenlerinin ve öğrencisi ile sosyal medyada etkileşim kurmayan öğretmenlerin etkileşim kurmama gerekçelerinin örtük program açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda çalışma, nitel araştırma desenlerinden bütüncül çoklu durum desenine uygun olarak yapılandırılmıştır. Araştırma kapsamında 2016–2017 eğitim öğretim yılında, Kahramanmaraş'ta yer alan 6 farklı ortaokuldan 32 öğretmen ve 29 öğrenci araştırmanın katılımcıları olarak belirlenmiştir. Elde edilen verilerin analizleri sonucunda örtük program kapsamında öğretmenlerin, öğrenciye tutum ve değer kazandırma ve rapport kurma gerekçeleri ile öğrencilerin ise öğretmenle yakınlık kurma, öğretmenin gözüne girme ve öğretmeni daha iyi tanıma gerekçeleri ile etkileşim kurdukları ortaya çıkmıştır. Öğrencileriyle sosyal medyada etkileşim kurmayan öğretmenlerin ise örtük program kapsamında otoritelerinin zarar görmesini engellemek ve öğrenciye olumsuz örnek olmaktan kaçınmak gerekçeleri ile etkileşim kurmadıkları anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medyada Öğretmen-Öğrenci Etkileşimi, Sosyal Medya, Örtük Program.

INVESTIGATION OF TEACHERS' AND STUDENTS' REASONS TO INTERACT AND NOT TO INTERACT ON SOCIAL MEDIA IN TERMS OF HIDDEN CURRICULUM

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the teachers' and students' reasons for interaction on social media and the reasons for avoiding from interaction on the part on teachers in terms of hidden curriculum. To this end, a holistic multiple case study design was used in the research. Accordingly, 32 teachers and 29 students from 6 different middle schools located in Kahramanmaraş province were selected as the participants of the study during the 2016–2017 academic year. Analysis of the data obtained from the teachers and the students regarding the reasons for teacher-student interaction on social media in terms of hidden curriculum revealed that the teachers interact with their students on social media to teach them attitudes and values and build a good rapport. It has become clear that students also interact with their teachers on social media to get familiar with their teachers, to become a favorite student of the teacher and to learn more about their teachers. Teachers who do not interact with their students on the social media were found to be concerned about losing their authority at school and exhibiting negative examples for their students.

Keywords: Teacher-Student Interaction in Social Media, Social Media, Hidden Curriculum.

* Bu çalışma, ikinci yazarın birinci yazar danışmanlığında hazırladığı "Sosyal medya üzerinden gerçekleşen öğretmen-öğrenci etkileşiminin örtük program açısından incelenmesi" başlıklı doktora tezinin nitel bölümünden hareketle hazırlanmıştır. Ayrıca bu çalışmaya ait bulgular 11-13 Ekim 2018 tarihinde Kafkas Üniversitesinde düzenlenen 6. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, nihat.sad@inonu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3169-2375>

² Sorumlu Yazar; Kahramanmaraş Yunus Emre Ortaokulu, mustafademir82@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0159-8986>

1.GİRİŞ

Eğitim sistemleri aracılığıyla, bireylere istendik özelliklerin sistemli bir şekilde kazandırılabilmesi için eğitim programları geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Eğitim programı, “çocuklarda ve gençlerde istenen davranış değişikliğini meydana getirmek üzere hazırlanan ve devamlı surette geliştirilen bir araçtır” (Varış, 1996: 51). Ertürk (1994: 95) ise eğitim programını, “eğitim ortamında her öğrencinin geçirmiş olduğu belli eğitim durumları ve belli yaşantılar” olarak tanımlar. Eğitim programı söz konusu olduğunda eğitimcilerin akıllarına genellikle açık ve bilinçli bir şekilde planlanmış öğretim programları gelmektedir. Ancak resmi ve yazılı bu programların yanı sıra öğrenci deneyimleri bilinçli bir şekilde planlanmamış, resmi ve yazılı olmayan süreçlerden de etkilenir (Wren, 1999). Her eğitim kurumunda, uygulamadaki yazılı programın yanı sıra, idareci ve öğretmenlerin tutum ve davranışlarından ya da sınıfta, kütüphanede, törenlerde ve okulun diğer sosyal çevrelerinde meydana gelen etkileşimlerden kaynaklanan ve öğrenciyi etkileme gücüne sahip bir de yazılı olmayan program bulunmaktadır (Azimpour ve Khalilzade, 2015; Beydoğan, 2012; Cemiloğlu, 2006). Resmi ya da yazılı olmaması ve ortamdaki farklılık göstermesinden dolayı bu programa saklı program, gizli program, örtük program gibi isimler de verilmektedir (Cemiloğlu, 2006). Yaygın bir şekilde örtük program olarak anılan bu program “resmi programda belirtilen amaç ve faaliyetlerin dışında, öğrenme-öğretme süreci içerisinde ortaya çıkan bilgi, fikir ve uygulamalar ile öğrencilerin ulaştıkları nitelikleri kapsayan programdır” (Yüksel, 2004: 10).

Genel anlamda öğrencilerin öğrenmesi beklenen ancak açıkça ifade edilmeyen mesajlar, istenmeyen veya amaçlanmamış öğrenme sonuçları ve öğrencilerin öğretmen beklentilerine uygun olarak sergiledikleri davranışlar, örtük program kapsamında ele alınmaktadır (Ercan vd., 2009; Ornstein ve Hunkins, 2014; Yüksel, 2004). Eğitim-öğretim sürecinin her aşamasında, örtük programın öğrenci öğrenmeleri üzerindeki etkileri söz konusudur. Kohlberg, öğrencilerin sınıf içerisinde geçirmiş oldukları zamanın çoğunda, ders kitapları ve eğitsel materyaller gibi sınıf içi fiziki düzenlemelerden daha çok örtük programın oluşturmuş olduğu ortam ve atmosferden etkilendiklerini belirtmiştir (akt. Yüksel, 2005: 331). Öğretmenlerin farkında olmadan ya da kasıtlı olarak ders içerisinde, resmi program dışında, kendi görüş, düşünce, inanç sistemleri ile ilgili öğrencilere aktardığı mesajlar (Akpınar, 2014; Çobanoğlu ve Engin Demir, 2014), okul iklimi, okul kuralları, okulun sağladığı etkileşim örüntüsü gibi birçok etken de örtük program kapsamına girmektedir (Tezcan, 2003). Örtük program bazı durumlarda resmi program kadar etkiliyken (Demirel, 2010) bazı durumlarda resmi programdan daha fazla etkili olabilmektedir (Yüksel, 2004).

Öğrencilerin okul içerisinde birbirlerinden sonra en fazla etkileşimde buldukları kişiler öğretmenlerdir. Bu bakımdan öğretmen ve öğrenciler birbirleriyle farklı yollar ve şekillerle etkileşimlerde bulunmaktadır. Öğrencilerin sınıf içerisinde öğretmenleriyle etkileşimleri sonucunda da birçok öğrenme ürünü ortaya çıkmaktadır. Öğretmenin seçtiği öğretim stratejileri; onun eğitsel, siyasi, toplumsal ve hatta ekonomik yapısından etkilenmektedir. Öğretmenlerin seçtiği bu stratejiler, sınıf içerisinde kullandığı sözel ifadeler, okul içi ya da okul dışı etkinlikler ve sergiledikleri tavır ve davranışlar da örtük program çerçevesinde öğrencilerin olumlu ya da olumsuz bazı tutum ve davranışlar kazanmasında etkili olmaktadır (Akbulut, 2011; Bayanfar, 2013; Başar ve Çetin, 2013; Çobanoğlu ve Engin Demir, 2014; Massialas, 1996; Ornstein ve Hunkins, 2014). Ayrıca sınıf dışında yaşanan öğretmen ve öğrenci etkileşimleri sonucunda da öğrencilerin edindikleri öğrenmeler devam etmektedir. Öğrenciler bu etkileşimler yoluyla öğretmenlerinden sınıfla ilgili bilgiler edinebildiği gibi sınıf ve okul dışındaki çeşitli konular hakkında da bilgiler edinebilmektedir (Nadler ve Nadler, 2001).

Günümüz öğrencilerinin internete erişim kolaylığı ve internet üzerinde geçirmiş olduğu zamanın fazlalığı, hem kendi aralarında hem de öğretmenleriyle olan etkileşimlerinin sadece okul ile sınırlı kalmayarak okul dışı sosyal bir çevre olarak, sanal ortamlarda da gerçekleşmesine olanak sağlamıştır. Türkiye genç nüfusunun yaklaşık %75 gibi büyük bir bölümü internet kullanırken; bunların büyük bir çoğunluğunun da en az bir tane sosyal medya hesabı bulunmakta ve sosyal medyada aktif olarak yer almaktadırlar (Küçükali, 2016). Erdoğan’a (2008) göre bireylerin okul yaşantısı dışında yaşadığı etkileşimler sonucunda da öğrenme devam etmektedir. Özellikle de yazılı ve görsel basının, radyo ve televizyonların ve internetin yaygınlaşması, etkileşim sonucu öğrenmelerin herhangi bir mekânla sınırlı kalmayarak sınıf dışına taşınmasını sağlamaktadır (akt. Kuş, 2009: 124).

Geleneksel sınıf ortamları dışında, öğretmen-öğrenci arasında iletişim ve etkileşimin söz konusu olduğu ortamlardan birisi olan ve öğrencilerin informal öğrenmelerinde önemli bir faktör haline gelen sosyal medya; sanal topluluk ve ağlarda, bilgi ve fikirlerin oluşturulmasına, paylaşılmasına ve değişim yapılmasına izin veren ve bu paylaşımlar sonucunda diğer insanlarla sosyal bir etkileşimin yaşanmasını sağlayan teknolojik yeniliklerden birisi olmuştur (Roy ve Chakraborty, 2015; Tsai vd, 2015). Özellikle de Facebook, kullanıcılarının birbirleriyle iletişim kurmalarını, etkileşimde bulunmalarını, hesap oluşturmalarını, grup kurmalarını, fotoğraf, video ve bağlantılar ile çeşitli içeriklere sahip özel ya da genel paylaşımlar yapmalarını mümkün kılması bakımından öğrenciler arasında en çok tercih edilen sosyal medya platformu olmuştur (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010). Öğretmen ve öğrencilerin en sık etkileşim kurduğu sosyal ağ olan Facebook, öğretmenle

öğrencinin çeşitli yollarla etkileşimine imkân vererek iletişim ve etkileşimlerinin artırılmasını sağlamaktadır (Couillard, 2009; Kamnoetsin, 2014; Kırksekiz, 2008). Öğrencilerin sosyal medyada geçirmiş oldukları süre boyunca arkadaşları ve öğretmenleriyle etkileşimleri ve sosyalleşmeleri sonucunda da çeşitli öğrenmeler gerçekleşmektedir. Bu açıdan sosyal medya üzerinden gerçekleşen öğrenmelerin örtük program oluşturduğu (Duck ve Tourn, 2016) ve öğretmen-öğrenci etkileşimlerinin sosyal medyaya taşınmasıyla birlikte, örtük programın işlev ve etkilerinin okul ortamının yanı sıra sosyal medya ortamlarına da taşındığı söylemek mümkündür. Bu bakımdan bu araştırmada, sosyal medyada öğretmen ve öğrenci arasında gerçekleşen etkileşimlerin gerekçelerinin ve öğrencisiyle etkileşim kurmayan öğretmenlerin etkileşim kurmama gerekçelerinin örtük program açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, öğretmen ve öğrencilerin sosyal medya üzerinden etkileşim kurma gerekçelerinin ve öğrencisi ile sosyal medyada etkileşim kurmayan öğretmenlerin etkileşim kurmama gerekçelerinin örtük program açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıda yer alan alt problemlere cevap aranmıştır.

- 1- Öğretmenlerin sosyal medya üzerinden öğrencileriyle etkileşim kurma nedenleri nelerdir?
- 2- Öğrencilerin sosyal medya üzerinden öğretmenleriyle etkileşim kurma nedenleri nelerdir?
- 3- Öğrencileriyle sosyal medya üzerinden etkileşim kurmayan öğretmenlerin etkileşim kurmama nedenleri nelerdir?

2. YÖNTEM

Araştırma yapılan ya da yapılması planlanan kişilerin sahip oldukları öznel görüş ve deneyimlere bağlı olarak ortaya çıkan anlamların, sistematik olarak incelenebilmesinde nitel araştırma yöntemleri tercih edilmektedir (Ekiz, 2009). Bu bakımdan bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmalarının en belirgin özelliği, bir ya da birkaç farklı durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Durum çalışmalarında bir duruma etki eden faktörler araştırılırken ayrıca ele alınan durumu nasıl etkiledikleri ve durumdan nasıl etkilendikleri üzerine de odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). “Durum çalışmasındaki analiz birimi, birden fazla durum veya tek bir durum olabilir.” (Creswell, 2015: 97). Durum çalışması desenlerinden olan çoklu durum deseninde, “birden fazla kendi başına bütüncül olarak algılanabilecek durum söz konusudur. Her bir durum kendi içinde bütüncül olarak ele alınır ve daha sonra birbirleriyle karşılaştırılır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 327). Bu doğrultuda bu araştırma, bütüncül çoklu durum deseni ile yürütülmüştür.

2.1. Katılımcılar

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla katılımcılar belirlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen katılımcıların seçiminde, ortaokulda okuma ya da görev yapma ve Facebook üzerinden öğretmen-öğrenci etkileşimi içerisinde olma temel ölçütler olarak alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubundaki katılımcılar, Kahramanmaraş il sınırları içerisinde yer alan; 6 farklı ortaokuldan, Facebook üzerinden öğretmenleri ile etkileşim kuran, araştırmaya ve Facebook'ta kurulan tartışma grubuna katılmaya gönüllü olan 29 ortaokul öğrencisi, farklı ortaokullarda görevli ve Facebook üzerinden öğrencisi ile etkileşim kuran 18 öğretmen ve ayrıca öğretmenlerin hangi gerekçelerle sosyal medya üzerinden öğrencileri ile etkileşimde bulunmadıklarını belirlemek amacıyla, Facebook üzerinden ya da başka bir sosyal medya platformundan, herhangi bir şekilde öğrencisi ile etkileşim kurmayan 14 öğretmen ile birlikte toplam 32 öğretmenden oluşmaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda araştırmaya dâhil edilen katılımcılar ile ilgili betimsel özellikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Araştırmaya Dâhil Edilen Katılımcıların Betimsel Özellikleri

Katılımcı	Görev	Cinsiyet	Branş-Kıdem(Yıl) /Sınıf düzeyi	S. Medyada öğretmeni ya da öğrencisi ile etkileşimi	Veri toplama yöntemi (Görüşme/O. Grup)
Ö1	Öğretmen	K	İngilizce (15)	Evet	Görüşme
Ö2	Öğretmen	E	Türkçe (22)	Evet	Görüşme
Ö3	Öğretmen	K	Sosyal Bilgiler (20)	Evet	Görüşme
Ö4	Öğretmen	K	Fen Bilimleri (21)	Evet	Görüşme
Ö5	Öğretmen	K	Bilişim Tek. (18)	Evet	Görüşme
Ö6	Öğretmen	E	Fen Bilimleri (16)	Evet	Görüşme
Ö7	Öğretmen	K	Beden Eğitimi (15)	Evet	Görüşme
Ö8	Öğretmen	K	Türkçe (15)	Evet	Görüşme
Ö9	Öğretmen	E	Türkçe (25)	Evet	Görüşme

Tablo 1.*Araştırmaya Dâhil Edilen Katılımcıların Betimsel Özellikleri*

Katılımcı	Görev	Cinsiyet	Brans-Kıdem(Yıl) /Sınıf düzeyi	S. Medyada öğretmeni ya da öğrencisi ile etkileşimi	Veri toplama yöntemi (Görüşme/O. Grup)
Ö10	Öğretmen	E	Matematik (12)	Evet	Görüşme
Ö11	Öğretmen	E	Matematik (13)	Evet	Görüşme
Ö12	Öğretmen	K	Din Kültürü (13)	Evet	Görüşme
Ö13	Öğretmen	E	Türkçe (13)	Evet	Görüşme
Ö14	Öğretmen	K	Türkçe (13)	Evet	Görüşme
Ö15	Öğretmen	E	Türkçe (14)	Evet	Görüşme
Ö16	Öğretmen	K	Fen Bilimleri (16)	Evet	Görüşme
Ö17	Öğretmen	E	Türkçe (17)	Evet	Görüşme
Ö18	Öğretmen	E	Sosyal Bilgiler (9)	Evet	Görüşme
M1	Öğretmen	K	İngilizce (13)	Hayır	Görüşme
M2	Öğretmen	E	Beden Eğitimi (18)	Hayır	Görüşme
M3	Öğretmen	K	Müzik (15)	Hayır	Görüşme
M4	Öğretmen	E	Matematik (13)	Hayır	Görüşme
M5	Öğretmen	E	Türkçe (15)	Hayır	Görüşme
M6	Öğretmen	E	Rehberlik (8)	Hayır	Görüşme
M7	Öğretmen	K	Matematik (12)	Hayır	Görüşme
M8	Öğretmen	E	Matematik (22)	Hayır	Görüşme
M9	Öğretmen	E	Fen Bilimleri (29)	Hayır	Görüşme
M10	Öğretmen	K	Din Kültürü (3)	Hayır	Görüşme
M11	Öğretmen	E	Görsel Sanatlar (8)	Hayır	Görüşme
M12	Öğretmen	E	Rehberlik (7)	Hayır	Görüşme
M13	Öğretmen	K	Görsel Sanatlar (8)	Hayır	Görüşme
M14	Öğretmen	E	Matematik (12)	Hayır	Görüşme
T1	Öğrenci	K	8. sınıf	Evet	Odak grup
T2	Öğrenci	K	8. sınıf	Evet	Odak grup
T3	Öğrenci	K	8. sınıf	Evet	Odak grup
T4	Öğrenci	K	8. sınıf	Evet	Odak grup
T5	Öğrenci	K	8. sınıf	Evet	Odak grup
T6	Öğrenci	K	7. sınıf	Evet	Odak grup
T7	Öğrenci	K	7. sınıf	Evet	Odak grup
T8	Öğrenci	K	7. sınıf	Evet	Odak grup
T9	Öğrenci	E	7. sınıf	Evet	Odak grup
T10	Öğrenci	K	6. sınıf	Evet	Odak grup
T11	Öğrenci	K	6. sınıf	Evet	Odak grup
T12	Öğrenci	E	6. sınıf	Evet	Odak grup
T13	Öğrenci	K	6. sınıf	Evet	Odak grup
T14	Öğrenci	K	6. sınıf	Evet	Odak grup
T15	Öğrenci	E	6. sınıf	Evet	Odak grup
T16	Öğrenci	E	6. sınıf	Evet	Odak grup
T17	Öğrenci	K	6. sınıf	Evet	Odak grup
T18	Öğrenci	E	7. sınıf	Evet	Odak grup
T19	Öğrenci	E	6. sınıf	Evet	Odak grup
T20	Öğrenci	E	6. sınıf	Evet	Odak grup
T21	Öğrenci	E	8. sınıf	Evet	Odak grup
T22	Öğrenci	E	8. sınıf	Evet	Odak grup
T23	Öğrenci	E	8. sınıf	Evet	Odak grup
T24	Öğrenci	K	7. sınıf	Evet	Odak grup
T25	Öğrenci	K	8. sınıf	Evet	Odak grup
T26	Öğrenci	E	7. sınıf	Evet	Odak grup
T27	Öğrenci	E	8. sınıf	Evet	Odak grup
T28	Öğrenci	E	8. sınıf	Evet	Odak grup
T29	Öğrenci	E	7. sınıf	Evet	Odak grup

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri görüşme yöntemi ile elde edilmiştir. Görüşme yöntemi, katılımcı sayısına göre bireysel ve odak grup olmak üzere iki sınıfta ele alınabilir (Karasar, 2010). Araştırmada gerçekçi sonuçlara ulaşma adına araştırmacı, bireysel ya da grupla yapılabilecek olan görüşme türlerinden duruma uygun bir şekilde herhangi birisini ya da ikisini kullanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu bakımdan araştırmada her iki görüşme türünden de yararlanılmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin sosyal medyada hangi amaçlarla etkileşime girdiklerinin ortaya çıkarılması amacıyla “Facebook’ta öğrencilerinizle/öğretmenlerinizle yaşadığınız etkileşimleriniz (mesajlaşma, beğeni, yorum ve paylaşımlar) hangi amaçlara yönelik olarak gerçekleşmektedir? Örnekler verebilir misiniz?” sorusunun yer aldığı tek soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formları ve öğrencisi ile sosyal medya üzerinden etkileşim kurmayan öğretmenlerin etkileşim kurmama nedenlerinin belirlenmesi amacıyla “Öğrencileriniz ile Facebook üzerinde neden etkileşim kurmuyorsunuz? Facebook üzerindeki öğretmen öğrenci etkileşimlerinin uygunluğu ile düşünceleriniz nelerdir?” sorusunun yer aldığı tek soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Daha sonra 16.05.2016 tarihi ile 30.06.2016 tarihleri arasında çalışma grubundaki öğretmenlerle yüz yüze yapılan görüşmeler aracılığıyla ve öğrenciler ile ise Facebook’ta oluşturulan araştırma grubu üzerinden yapılan odak grup görüşmeleri yoluyla veriler toplanmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmada yapılan yüz yüze görüşmeler ve odak grup görüşmesi sonucu elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. “İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259). İçerik analizi kapsamında, araştırma soruları doğrultusunda birbirine benzeyen veriler, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde kodlanarak bir araya getirilip ve okuyucunun anlayacağı biçimde düzenlenerek yorumlanmıştır. Ayrıca araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanabilmesi amacıyla bazı önlemler alınmıştır. Araştırmanın geçerliğinin sağlanması amacıyla katılımcılar, araştırmanın amacına uygun olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiş ve yapılan görüşmeler ile ilgili doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilmiştir. Güvenirliğin sağlanması amacıyla ise yapılan görüşmelerden elde edilen veriler birbirleriyle karşılaştırılarak analiz edilmiş, elde edilen verilerin bu alanda uzman bir araştırmacı tarafından incelenmesi sağlanmış ve uzman ile araştırmacının analizleri karşılaştırılmıştır. Araştırmada katılımcıların gerçek isimleri kullanılmamış yerine kodlamalar yapılmıştır. Öğrencisi ile etkileşimi olan öğretmenler “Ö.”, öğrencisi ile etkileşimi olmayan öğretmenler “M.” ve sosyal medyada öğretmeni ile etkileşimi olan öğrenciler “T.” kısaltması kullanılarak isimlendirilmiştir. Tablolarda n sayısı kodu ifade eden katılımcı sayısını, f sayısı ise ifadenin tekrarlanma sıklığını göstermektedir. Ayrıca doğrudan alıntılarda katılımcıların özelliğinin daha iyi anlaşılabilmesi bakımından sıklık tablosunda T_9 şeklinde yer alan öğrenci doğrudan alıntılarda “T9_Berkay_7”, $Ö_{17}$ şeklinde yer alan öğretmen “Ö17_Muhammet_17” ve M_{10} şeklinde yer alan öğretmen “M10_Hatice_3” şeklinde kodlanmıştır. Bu kodlama ile doğrudan alıntısı yapılan T_9 kişinin erkek ve 7. Sınıfa giden bir öğrenci, $Ö_{17}$ kişinin erkek ve 17 yıllık öğretmen ve M_{10} kişinin bayan ve 3 yıllık öğretmen olduğunun anlaşılması amaçlanmıştır.

“Samimi olmak, bazı konularda teşekkür etmek, aramızın daha iyi olması için ve eğlence, komedi amaçlı öğretmenimle arkadaş oldum.” (T9_Berkay_7)

“Öğrencileri daha iyi tanımak ve takip etmek için kullanıyorum.” (Ö17_Muhammet_17)

“Öğretmen öğrenci için bir örnektir. Öğretmenlerin her davranışını öğrenci inceler. Bu yüzden uygun değildir.” (M10_Hatice_3)

3. BULGULAR

3.1. Öğretmenlerin Sosyal Medya Üzerinden Öğrencileriyle Etkileşim Kurma Nedenleri

Öğretmenlerin sosyal medya üzerinden öğrencileri ile etkileşim kurma nedenlerini ortaya çıkarmak amacıyla, öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda, öğrencileri ile sosyal medyada etkileşim kurma nedenlerine ilişkin öğretmenlerin belirtmiş oldukları gerekçeler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Öğretmenlerin, Öğrencileri İle Facebook’ta Etkileşim Kurma Nedenlerine İlişkin Belirtmiş Oldukları Gerekçeler

Etkileşim Gerekçeleri	f	n	Katılımcılar
Öğrenciyi Tanıma	26	13	Ö ₁ , Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₉ , Ö ₁₁ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃ , Ö ₁₅ , Ö ₁₆ , Ö ₁₇ , Ö ₁₈
Tutum ve Değer Kazandırma	25	10	Ö ₂ , Ö ₅ , Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₉ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃ , Ö ₁₅
Rapport Kurma	23	11	Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₅ , Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₁₂ , Ö ₁₄ , Ö ₁₆ , Ö ₁₈
Duyuru Yapma (Bülten Tahtası)	14	8	Ö ₁ , Ö ₄ , Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₁₃ , Ö ₁₈

Öğretmenlerin (n=18), sosyal medyada öğrencileri ile etkileşim kurma nedenlerine ilişkin belirtmiş oldukları gerekçelerin (f=88) başında *öğrenciyi tanıma* (f=26, %30) gelmektedir. Öğretmenler, sosyal medyadaki etkileşimler yoluyla öğrencilerini daha iyi tanıyabilmek, takip edebilmek, okul dışında da kontrol altında tutabilmek ve uygun yönlendirmeler ile öğrencinin ihtiyacı olan rehberliği yapabilmek amaçlarıyla öğrencileriyle etkileşim kurduklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Genelde onlar bulup arkadaşlık istiyorlar. Ama birkaç öğrenciyi de ben yakından takip etmek istiyorum” (Ö3_Seher_20)

“Öğrencilere çeşitli konularda rehberlik yapmak için öğrencilerimi ekledim.” (Ö9_Cemal_25)

“Öğrencileri daha iyi tanımak ve takip etmek için kullanıyorum.” (Ö17_Muhammet_17)

Öğretmenlerin (n=18), sosyal medyada öğrencileri ile etkileşim kurma nedenlerine ilişkin belirtmiş oldukları gerekçelerin ikinci sırasında *tutum ve değer kazandırma* (f=25, %28) gelmektedir. Öğretmenler, kendi sayfalarında yapmış oldukları paylaşımlar ve öğrencilerle yaşamış oldukları etkileşimler yoluyla öğrencilere maddi ve manevi değerler verilebileceğini, ahlaki fikirler aşılanabileceğini, öğrencilerin yapmış oldukları güzel davranışların pekiştirilip olumsuz davranışlarının düzeltilmesinin sağlanabileceğini ve kendi paylaşım, beğeni ve yorumları ile öğrencilere sosyal medya kullanımı konusunda bir rol model olunabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, öğrencileriyle yaşamış oldukları bu etkileşimlerin, öğrencilerin derse ve öğretmene yönelik tutumuna da olumlu yönde etki edeceğini ve bu amaçla da öğrencileri ile sosyal medyada etkileşim kurduklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Öğrencilerimin gururu okşansın ve paylaşımındaki güzel davranışları örnek alsın diye etkileşimde bulunuyorum.” (Ö7_Seda_15)

“Öğrencileri paylaşımlarımla eğitmek, olumlu paylaşımlarını pekiştirmek için öğrencilerimi ekledim.” (Ö9_Cemal_25)

“Ben Facebook hesabımda öğrencilere bazı ahlaki fikirleri aşılama amacıyla ara sıra paylaşımlarda bulunuyorum. Ayrıca öğretmenim beni takip ediyor, paylaşımlarımı beğeniyor gibi düşünceler öğrenciyi motive etmekte ve kafasındaki ulaşılmaz öğretmen profilini yıkmaktadır. Bu durumun dolaylı veya doğrudan derslere olumlu yansımaları da olduğu kanaatindeyim.” (Ö11_Tuncay_13)

Öğretmenlerin (n=18), sosyal medyada öğrencileri ile etkileşim kurma nedenlerine ilişkin belirtmiş oldukları gerekçelerin üçüncü sırasında *rapport kurma* (f=23, %26) yer almaktadır. Rapport kurma; öğretmen ve öğrenci arasında karşılıklı güvene dayalı ve olumlu bir sosyal bağ oluşmasını sağlama amacıyla öğretmen tarafından öğrenciye gösterilen yakınlık ve ilgi olarak tanımlanmaktadır. Öğretmen ve öğrenci arasında kurulan rapport, öğrencilerin bireysel başarı ve öğrenmelerinde önemli bir faktördür (Dyrenforth, 2014). Bu bakımdan öğretmenler, öğrencileri ile karşılıklı saygı ve anlayışa dayalı içten bir ilişki kurma ve bu ilişkinin devam ettirilmesi adına öğrencileri ile sürekli etkileşim içerisinde bulunmalarının gerekli olduğunu, öğretmenin ulaşamaz değil, öğrencinin ihtiyaç duyması halinde her an ulaşılabilir olmasının gerekli olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu yüzden öğrencilerini sosyal medya hesaplarına eklediklerini, öğrencilerinin etkileşim kurma isteklerini karşılıksız bırakmadıklarını ve onlarla etkileşimde bulduklarını ve öğretmenin bu tutumunun da öğrenciler tarafından kendilerine verilen bir değer olarak algılandığını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Aramızdaki etkileşimi biraz daha artırmak için öğrencimle arkadaş oldum. Genellikle doğum günü kutlama veya bir anı paylaşımıyla ilgili paylaşımlar yapıyorum” (Ö1_Tuğba_15)

“Daha hızlı ulaşınlar, beni kendilerine daha yakın görsünler diye etkileşim kuruyorum.” (Ö6_Erhan_16)

“Öğrencilerimi çok seviyorum onlara uzak görünmek ilişkilerimizi zedeler diye düşündüğüm için Facebook'ta öğrencilerimle etkileşimim söz konusu.” (Ö14_Dilek_13)

Öğretmenlerin (n=18), sosyal medyada öğrencileri ile etkileşim kurma nedenlerine ilişkin belirtmiş oldukları gerekçelerin sonuncu sırasında ise *duyuru yapma* (f=14, %16) yer almaktadır. Öğretmenler, okul ile ilgili duyuruların öğrencilere iletilmesi, ders programlarının duyurulması, ödevler ve işlenecek konular hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesi, sınav tarihinin, sınavda çıkacak konuların ve sınav sonuçlarının öğrencilere bildirilmesi gibi çeşitli konular hakkında öğrencilerini bilgilendirmek amacıyla sosyal medya üzerinden öğrencileri ile etkileşimlerinin söz konusu olduğunu belirtmişlerdir. Buna ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Genelde okul veya ders ile ilgili bilgi almak amaçlı mesajlar gönderiyorlar, ben de onları aydınlatmak amacıyla onlara cevap veriyorum.” (Ö1_Tuğba_15)

“Dersler, sosyal etkinlikler vs. gibi okulla ilgili konularda öğrencilerimle mesajlaşırım. (Ö7_Seda_15)

“Ben Facebook hesabında çok sık paylaşım yapan biri değilim ancak öğrencilerimi bilgilendirmek amacıyla ara sıra paylaşımlarda bulunuyorum.” (Ö11_Tuncay_13)

3.2. Öğrencilerin Sosyal Medya Üzerinden Öğretmenleriyle Etkileşim Kurma Nedenleri

Öğrencilerin sosyal medya üzerinden öğretmenleri ile etkileşim kurma nedenlerini ortaya çıkarmak amacıyla, öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda, öğretmenleri ile sosyal medyada etkileşim kurma nedenlerine ilişkin öğrencilerin belirtmiş oldukları gerekçeler Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3.

Öğrencilerin, Öğretmenleri İle Facebook’ta Etkileşim Kurma Nedenlerine İlişkin Belirtmiş Oldukları Gerekçeler

Etkileşim Gerekçeleri	f	n	Katılımcılar
Duyurulardan haberdar olma (Bülten tahtası)	66	22	T ₁ , T ₂ , T ₃ , T ₆ , T ₇ , T ₈ , T ₉ , T ₁₀ , T ₁₁ , T ₁₃ , T ₁₄ , T ₁₅ , T ₁₆ , T ₁₇ , T ₁₈ , T ₁₉ , T ₂₀ , T ₂₁ , T ₂₃ , T ₂₆ , T ₂₇ , T ₂₉
Öğretmenle yakınlık kurma	43	17	T ₁ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₆ , T ₈ , T ₉ , T ₁₃ , T ₁₅ , T ₁₆ , T ₁₈ , T ₂₀ , T ₂₁ , T ₂₂ , T ₂₃ , T ₂₄ , T ₂₆
Akademik başarı	22	15	T ₁ , T ₃ , T ₄ , T ₅ , T ₈ , T ₉ , T ₁₀ , T ₁₂ , T ₁₇ , T ₁₉ , T ₂₀ , T ₂₁ , T ₂₃ , T ₂₄ , T ₂₆
Öğretmenin gözüne girme	9	6	T ₁₁ , T ₁₂ , T ₁₅ , T ₁₈ , T ₁₉ , T ₂₀
Öğretmeni daha iyi tanıma	4	2	T ₁ , T ₁₄

Öğrencilerin (n=29), sosyal medyada öğretmenleri ile etkileşim kurma nedenlerine ilişkin belirtmiş oldukları gerekçelerin (f=144) başında *duyurulardan haberdar olma (Bülten tahtası)* (f=66, %46) gelmektedir. Öğrenciler, ders programı, ödevler, sınav tarihi, türü, kapsamı, sonuçları, okul ve dersler ile ilgili duyurular, kendi başarı ve performans durumları gibi çeşitli konular ve duyurular hakkında bilgi alma amaçlarıyla öğretmenleri ile sosyal medyada etkileşim kurduklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bazı öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Ödevleri, yazılıları veya okul hakkındaki bilgileri öğrenebilmek için, yazılı tarihlerini veya ödevleri bilmediğim zaman sormak için etkileşimde bulunuyorum.” (T2_Kifayet_8)

“Ondan yazılıları sonuçlarını öğrenmek için.” (T14_Yaren_6)

“Sınav, ödev ve nereleri işleyeceğimizi sormak için öğretmenimle arkadaş oldum.” (T16_Akif_6)

“Öğretmenlerimden okulla ilgili bilgileri öğrenmek, okulda yazılı zamanını vb. öğrenmek için arkadaş oldum.” (T17_Deniz6)

“Arkadaş olma amacım okul ile ilgili olayları sormak.” (T18_Yusuf_6)

Öğrencilerin (n=29), sosyal medyada öğretmenleri ile etkileşim kurma nedenlerine ilişkin belirtmiş oldukları gerekçelerin ikinci sırasında *öğretmenle yakınlık kurma* (f=43, %30) gelmektedir. Öğrenciler, öğretmenleri ile konuşmak, eğlenceli paylaşımlarda bulunmak, kendi sorunlarını paylaşarak çözüm bulmak, iyi davranmasını sağlamak, yakınlık kurmak ve öğretmenin paylaşımlarına beğeniler yaparak öğretmene değer verdiğini göstermek amaçlarıyla öğretmenleri ile sosyal medyada etkileşim kurduklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bazı öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Samimi olmak, bazı konularda teşekkür etmek, aramızın daha iyi olması için ve eğlence, komedi amaçlı öğretmenimle arkadaş oldum.” (T9_Berkay_7)

“Hocaya yakın olmak samimi olmak için arkadaş oldum.” (T15_Nurullah_6)

“Öğretmenimle okulda daha samimi olabilmek için mesajlaşıyorum.” (T16_Akif_6)

“Komik şeyleri öğretmenlerimle paylaşmak için.” (T20_Ali_6)

Öğrencilerin (n=29), sosyal medyada öğretmenleri ile etkileşim kurma nedenlerine ilişkin belirtmiş oldukları gerekçelerin üçüncü sırasında *akademik başarı* (f=22, %15) gerekçesi gelmektedir. Öğrenciler, anlamadıkları konu ve soruları öğretmenlerine sorma, öğretmenlerinin dersle ilgili yapmış olduğu paylaşımlardan faydalanma ve sınav notunun yükseltilmesini isteme amaçlarıyla öğretmenleri ile sosyal medyada etkileşim kurduklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bazı öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Derslerime faydalı olacağını düşündüğüm için öğretmenimle arkadaş oldum.” (T5_Emine_8)

“Puan istemek için öğretmenimle arkadaş oldum.” (T9_Berkay_7)

“Öğretmenimle arkadaş olma amacım onlardan çözemediğim sorularda yardım almak amacıyla arkadaş olarak ekledim.” (T21_Devran_8)

“Öğretmenimle hafta sonu görüşemez isek anlamadığımız soruları sormak için arkadaş oldum.” (T26_Enes_8)

Öğrencilerin (n=29), sosyal medyada öğretmenleri ile etkileşim kurma nedenlerine ilişkin belirtmiş oldukları gerekçelerin dördüncü sırasında *öğretmenin gözüne girme* (f=9, %6) gelmektedir. Öğrenciler, sosyal medyada öğretmenlerinin paylaşımlarına yapmış oldukları beğeniler, öğretmenlerini övmeye yönelik yapmış oldukları yorumlar ve yalakalıklar yoluyla öğretmenlerinin gözlerine girebileceklerini düşündüklerini ve bu yüzden öğretmenleri ile sosyal medyada etkileşim kurduklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bazı öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Mesajlaşırken dandik dandik konuşmayarak, saygılı bir öğrenci olarak gözüne girebilirim.” (T12_Erdem_6)

“Öğretmenlerin bizim hakkımızda olumlu düşünmesini sağlamak için paylaşımlarına beğeni ve yorum yapıyorum. Kim sevmez ki paylaşımlarının beğenilmesini. Yorumları ise övgü yapıp gözüne girmek için yapıyorum.” (T18_Yusuf_6)

“Öğretmenimin biraz daha gözüne girebilmek için paylaşımlarına beğeni ve yorum yapıyorum.” (T19_Burak_6)

Öğrencilerin (n=29), sosyal medyada öğretmenleri ile etkileşim kurma nedenlerine ilişkin belirtmiş oldukları gerekçelerin sonuncu sırasında ise *öğretmeni daha iyi tanıma* (f=4, %3) gelmektedir. Öğrenciler, sosyal medyadaki etkileşimler yoluyla öğretmenlerini paylaşımlarını takip etmek, daha iyi tanımak, eğilimlerini öğrenmek ve okul dışındaki yaşantılarında neler yaptıklarını öğrenmek amaçlarıyla öğretmenleri ile sosyal medyada etkileşim kurduklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bazı öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Benim amacım hocaları merak etmem ödev falan yazılılar bahane aslında burada hocaların profiline girip yorumları beğenenlere bakmayan öğrenci yoktur mesela bir örnek vermek gerekirse ben öğretmenleri sosyal medyada eklemeden önce bizimle nasıl konuşuyorlarsa öğretmenlerle de aynı olduğunu aynı seviyeli olduğunu düşünüyordum ama Facebook gibi sosyal medyada attıkları fotoğraflardaki yorumları okudukça çok farklı olduğunu anladım biraz da gözlemleyince az çok çözdüm kişiliklerini.” (T1_Pelin_8)

“Onu iyi tanımak için mesela iyi mi kötü mü, küfür eder mi diye arkadaş oldum.” (T14_Yaren_6)

3.3. Öğretmenlerin Sosyal Medya Üzerinden Öğrencileriyle Etkileşim Kurmama Nedenleri

Öğretmenlerin sosyal medya üzerinden öğrencileriyle etkileşim kurmama ve öğrencilerini arkadaş olarak eklememe nedenlerine ilişkin belirtmiş oldukları gerekçelere ilişkin analiz sonuçları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.

Öğretmenlerin, Öğrencileriyle Facebook’ta Etkileşim Kurmama Nedenleriyle İlgili Belirtmiş Oldukları Gerekçeler

Etkileşim Kurmama Gerekçeleri	f	n	Katılımcılar
Öğretmenin Otoritesinin Zarar Görmesi	32	12	M ₁ , M ₂ , M ₃ , M ₄ , M ₅ , M ₆ , M ₇ , M ₈ , M ₁₀ , M ₁₁ , M ₁₃ , M ₁₄
Etkileşimden Zarar Görme Endişesi	15	5	M ₄ , M ₅ , M ₈ , M ₉ , M ₁₄
Özel Hayatın Mahremiyeti	10	10	M ₁ , M ₂ , M ₃ , M ₅ , M ₆ , M ₇ , M ₉ , M ₁₁ , M ₁₂ , M ₁₄
Olumsuz Örnek Olmaktan Kaçınma	7	7	M ₂ , M ₅ , M ₆ , M ₇ , M ₁₀ , M ₁₂ , M ₁₄

Öğretmenlerin (n=14), sosyal medyada öğrencileriyle etkileşim kurmama nedenlerine ilişkin belirtmiş oldukları gerekçelerin (f=64) başında öğretmen-öğrenci arasında gerçekleşen etkileşim sonucunda *öğretmenin otoritesinin zarar görmesi* (f=32, %50) gelmektedir. Öğretmenler, sosyal medyada öğretmen-öğrenci arasında gerçekleşen etkileşimlerde öğrencilerin seviye ile ilgili dengeyi ayarlayamayacağını ve öğretmen-öğrenci ilişkisindeki sınırların aşılarda olumsuz durumların da ortaya çıkabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin kendini ayrıcalıklı görme, disiplinsizlik, saygısızlık, öğretmenden taviz koparma gibi davranışları öğrenebileceklerini ve bunun sonucu olarak öğretmenlerin etkililiğini yitirebileceğini düşündüklerinden dolayı öğrencileri ile sosyal medyada etkileşim kurma ve arkadaş olma taraftarı olmadıklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Öğrencilerin bazılarının seviyesiz davranması, paylaşılmaması gereken şeyleri paylaşmaları, öğretmen öğrenci arasındaki olması gereken mesafeyi aştığı için kabul etmiyorum.” (M8_Sait_22)

“Paylaşımları diğer arkadaşları ile paylaşarak seviyesiz durumlar ortaya çıkabiliyor. İlişkilerin mesafeli olmasının doğru olduğunu düşünüyorum.” (M2_İbrahim_18)

“Arkadaş olarak kabul ettiğimde kendisini diğer arkadaşlarından ayrıcalıklı görmeye başlıyor. Günümüz öğrencileri öğretmen ile arasındaki mesafeyi ayarlayamıyor. Ne zaman nerede durması gerektiğini, söylediği sözün ya da yayınladığı görüntü ve yazıların sonuçlarının ne olacağını kestiremiyorlar” (M4_Ali_13)

“İlişkilerimizin ciddi olması, laçkalaşmaması için Facebook'ta arkadaş olmamaları lazım. Nitekim haberlerde gördüğümüz, olmaması gereken müstehcen öğretmen öğrenci ilişkilerinin başlangıcı Facebook. Hal böyle iken ve çok önemli risk grubunda olan öğrencileri eklemenin tehlikeli olacağını düşünüyorum.” (M6_Ali_8)

Öğretmenlerin (n=14), sosyal medyada öğrencileriyle etkileşim kurmama nedenlerine ilişkin belirtmiş oldukları gerekçelerin ikinci sırasında ise *etkileşimden zarar görme endişesi* (f=15, %23) gelmektedir. Öğretmenler, sosyal medyada öğrencileri ile arkadaş oldukları için öğrencilerin çeşitli paylaşımlarında (uygunsuz içeriklere sahip paylaşımlar veya öğretmenin görüş ve düşüncelerine aykırı paylaşımlar gibi) öğretmenlerini etiketleyebilmesinin veya öğretmenin paylaşımlarına yapabilecekleri seviyesiz yorumların, öğretmenlerin *sosyal çevrelerinde itibar kaybı yaşamalarına* sebep olacak durumlar oluşturabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, öğrencilerin uygunsuz paylaşımları, argo ve küfürlü konuşmalarına maruz kalmamak ve öğrencilerin kendi aralarında yaşamış oldukları seviyesiz etkileşimlerinden *huzursuzluk duymak* istemedikleri için öğrencileri ile sosyal medyada etkileşim kurma ve arkadaş olma taraftarı olmadıklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Yayınladığı yazı ve görsellerde benim dünya görüşüme uygun olmayan, kendi yayınlamadığım ve yayınlamaktan çekindiğim şeylerde beni de ortak etmesinden çekiniyorum.” (M4_Ali_13)

“Öğrencinin olur olmadık yapacağı yorumlar beni rahatsız eder. Benimle ilgili öğrencinin yapacağı bir yorumu diğer arkadaşlarımdan görmesini istemem.” (M5_Osman_15)

“Öğrenciler genel olarak ergen muhabbetleri ve oyunlarla ilgili paylaşımlar yaptığı için ve öğrencilerden duymak istemediğimiz düzeyde sohbetlere ve uygunsuz içeriklere maruz kalmamak için eklemiyorum.” (M14_Ahmet_12)

Öğretmenlerin (n=14), sosyal medyada öğrencileriyle etkileşim kurmama nedenlerine ilişkin belirtmiş oldukları gerekçelerin üçüncü sırasında *özel hayatın mahremiyeti* (f=10, %16) gelmektedir. Öğretmenler, okul dışındaki özel hayatlarının öğrenciler tarafından bilinmesinin öğrenci açısından gerekli bir durum olmadığını, özel hayatlarının gizli kalması gerektiğini ve bu yüzden öğrencileri ile sosyal medyada etkileşim kurma ve arkadaş olma taraftarı olmadıklarını belirtmişlerdir. Buna ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Özel hayatımdan öğrencilerle paylaşım yapmak istemiyorum.” (M2_İbrahim_18)

“Öğrencilerin özel hayatını görmelerini istemiyorum. Okulla sınırlı kalmasını uygun görüyorum.” (M3_Mine_15)

“Resmi olan resmiyette kalmalı. Bizler zaten okulda öğrencilere yeteri kadar ilgi, alaka ve samimiyet gösteriyoruz. Öğrenciler bunlar yetmiyormuş gibi özel hayatımıza dâhil etmenin yararından çok zararı olacağını düşünüyorum.” (M6_Ali_8)

Öğretmenlerin (n=14), sosyal medyada öğrencileriyle etkileşim kurmama nedenlerine ilişkin belirtmiş oldukları gerekçelerin son sırasında ise *olumsuz örnek olmaktan kaçınma* (f=7, %11) gelmektedir. Öğretmenler, sınıf içerisinde olduğu gibi sınıf dışında da öğrenciler için bir rol model olarak görülmektedir. Sosyal medyada yaşadıkları etkileşimler sonucunda, öğrencilerinin her zaman olumlu öğrenmeler edinemeyebileceklerini, olumsuz veya istenmeyen öğrenmelerinin de söz konusu olabileceğini belirtmişlerdir. Bu yüzden öğretmenler, öğrencileri ile sosyal medyada etkileşim kurma ve arkadaş olmanın uygun olmayacağını ifade etmişlerdir. Buna ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Facebook paylaşımlarını öğrenci seviyesinde tutamayabiliriz. Yaş gruplarına uygun olmayabilir. Paylaşımlarımızın onları olumsuz yönde etkileyeceğini düşünüyorum.” (M7_Şule_12)

“Öğretmen öğrenci için bir örnektir. Öğretmenlerin her davranışını öğrenci inceler. Bu yüzden uygun değildir.” (M10_Hatice_3)

“Öğrencilerimiz öğretmenlerini örnek alarak sosyal medyada daha fazla vakit geçirebilirler.” (M12_Hakan_7)

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Öğrenci ve öğretmen arasındaki etkileşim, eğitim-öğretim sürecinin en temel unsurudur (Alarcia ve Bravo, 2012). Bu bakımdan sınıf içerisinde önceden belirlenen hedeflerin öğrencilere kazandırılması amacıyla öğretmen ve öğrenci arasında yaşanan etkileşimlerin niteliği son derece önemlidir. Smith (2015), öğretmen ve öğrenci arasında meydana gelen bu etkileşimlerin sadece okul ile sınırlı kalmayıp okul dışında da devam etmesi gerektiğini belirtmiştir. Öğrenciler, okul içinde ya da okul dışında farklı şekillerle öğretmen, öğrenci ya da idarecilerle etkileşim kurmaktadır. İnternet ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, öğrencilerin bu etkileşimleri için yeni araçlar ve ortamlar oluşmasını sağlamıştır. Günümüz dünyasında birçok insanın gerçek hayatta tanıdığı ya da tanımadığı birçok kişi ile sosyal medya üzerinden bağlantı ve etkileşim kurduğu görülmektedir. Bu bakımdan, kısmen de olsa, yüz yüze etkileşimlerin yerini sosyal medyada yaşanan etkileşimlerin aldığını söylemek mümkündür (Liccardi vd., 2007).

Sosyal medyada öğretmen ve öğrencilerin birbirleriyle kurmuş oldukları etkileşimler, okul içinde eksik kalan veya yapılamayan etkinliklerin okul dışında da yapılmasına imkân sağlamaktadır. Öğretmenler, sosyal medyadaki bu etkileşimleri öğrencilerine ekstradan ayırdıkları bir zaman dilimi olması bakımından kaçırılmayacak bir fırsat olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda okul dışı bir etkileşim platformu olarak sosyal medya, eğitsel bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitsel bir araç olarak kullanma gerekçesiyle birlikte sosyal medyada gerçekleşen öğretmen ve öğrenci etkileşimlerinin farklı gerekçelerinin de olduğunu söylemek mümkündür. Sosyal medyada gerçekleşen öğretmen-öğrenci etkileşimlerinin gerekçelerini ortaya çıkarmak amacıyla öğretmen ve öğrencilerden elde edilen verilerin analizi sonucunda öğretmenlerin, öğrenciyi tanıma, öğrenciye tutum ve değer kazandırma, rapport kurma ve duyuru yapma gerekçeleriyle öğrencileri ile sosyal medyada etkileşimlerde bulunduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin ise öğretmenlerinin yapmış olduğu duyurulardan haberdar olma, öğretmenleri ile yakınlık kurma, akademik başarı, öğretmenin gözüne girme ve öğretmeni daha iyi tanıma gerekçeleriyle öğretmenleri ile sosyal medyada etkileşimlerde bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Sosyal medyada öğretmen ve öğrenci arasında gerçekleşen etkileşim gerekçeleri ile ilgili olarak literatürde yer alan araştırma bulgularında sosyal medyanın; öğrenciyi okul dışı zaman dilimlerinde yaşanan etkileşimler yoluyla eğitime (Akiti, 2012), öğrencinin etkileşim kurduğu öğretmen ve dersine yönelik olumlu tutum kazandırma (Akkoyunlu, Dağhan ve Erdem, 2015; Bridges, 2009), öğretmenlerin öğrenci paylaşımlarına yapmış oldukları beğeni ve yorumlarla öğrencilerin kendilerini değerli hissetmelerini sağlama (Atkins, 2010) gerekçeleriyle kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra sosyal medyanın; öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkinin geliştirilmesi (Akiti, 2012; Couillard, 2009; Kamnoetsin, 2014; Kırksekiz, 2008; Montoneri, 2015), öğrencilerin okul, sınıf, sınav ve derslerle ilgili bilgiler alabilmesini sağlama (Atkins, 2010; Nkhoma vd, 2015) ve öğrencilerin akademik başarılarının artırılması (Helou, Rahim ve Oye, 2012) amaçlarıyla öğretmen ve öğrenciler tarafından kullanılabilmesi de belirtilmektedir. Bu bakımdan elde edilen araştırma bulgularının literatürde yer alan araştırma bulgularıyla da tutarlılık gösterdiği görülmektedir. Literatürde yer alan bulgulara ek olarak ayrıca öğretmen ve öğrencilerin birbirlerini tanımak amacıyla etkileşim kurdukları ve öğrencilerin de öğretmenlerinin gözüne girebilme amacıyla sosyal medyada öğretmenleriyle etkileşim kurdukları bulunmuştur.

Örtük program, amaçlı ya da amaçsız etkinlikler yoluyla, öğretmenler tarafından örtük bir şekilde aktarılan, öğrencilerin deneyimleri sonucu elde ettikleri kişisel ve sosyal öğrenim sonuçlarını ifade etmektedir (Çubukçu, 2012; Tezcan, 2003). Bu bakımdan öğretmenlerin belirtmiş oldukları gerekçelerden öğrenciye tutum ve değer kazandırma ve rapport kurma gerekçeleri ile öğrencilerin belirtmiş oldukları öğretmenle yakınlık kurma, öğretmenin gözüne girme ve öğretmeni daha iyi tanıma gerekçeleri ile gerçekleştirilen etkileşimler sonucunda öğrencilerin örtük program kapsamında öğrenmeler edinebileceği ortaya çıkmıştır.

Sosyal medyada öğretmen ve öğrencilerin etkileşim içerisinde oldukları bulunmasına rağmen bazı öğretmenlerin bu etkileşimden kaçındıkları belirlenmiştir. Öğrencileriyle etkileşim kurmayan bu öğretmenlerin; sosyal medyada gerçekleşen öğretmen-öğrenci etkileşimlerinin uygun olmadığını ve öğrencileriyle olan etkileşimlerinin sadece okul ile sınırlı kalması gerektiğini düşündükleri ve sosyal medya yerine geleneksel şekillerle öğrencileriyle etkileşimi tercih ettikleri görülmektedir. Bu bulguların literatürdeki araştırma sonuçlarıyla da örtüştüğü (Akkoyunlu vd., 2015; Leafman, Mathieson & Ewing, 2013) görülmektedir. Öğrencileriyle sosyal medyada etkileşim kurmak istemeyen öğretmenlerin; özellikle sınıf içi otoritelerinin zarar görmesi, öğrenci ile etkileşimlerinden zarar görme endişesi, özel hayatın mahremiyeti ve öğrenciye olumsuz örnek olmaktan kaçınma gibi gerekçelerle sosyal medyada öğrencileriyle etkileşim kurmayı istemedikleri anlaşılmıştır. Benzer bir şekilde Akkoyunlu vd. (2015) de öğretmenlerin sosyal medyada öğrencileriyle etkileşimleri sonucunda, öğrencilerin sosyal medyada öğrenmiş oldukları bu rahatlığı sınıfa taşıyabileceklerini, bu etkileşimleri suistimal edebileceklerini ve öğrencilerin bu öğrenmelerinin, öğretmenlerin sınıf içi otoritelerine zarar vereceğini belirtmiştir. Ayrıca Atkins (2010), bu etkileşimlerde dikkatli olunması gerektiğini ancak öğrencilerin farklı öğrenmeler edinmeleri ve deneyim yaşamaları açısından sosyal medyada öğretmen-öğrenci arasında yaşanan bu

etkileşimlerin gerçekleşmesinin öğrenciler açısından faydalı olabileceğini belirtmiştir. Bu bakımdan araştırmadan elde edilen bulguların literatürle tutarlılık gösterdiğini söylemek mümkündür. Öğrencileriyle etkileşim kurmayan öğretmenlerin belirttiği oldukları gerekçelerden, özellikle öğretmenin otoritesinin zarar görmesi ve öğretmenin öğrenciye olumsuz örnek olmaktan kaçınması gerekçelerinin örtük program kapsamında ele alınabileceği de görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerin öğrencileriyle etkileşim kurmaları halinde, öğrencilerinin örtük program kapsamında bazı olumsuz öğrenmeler edinebileceklerini düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonucunda öğretmen ve öğrencilerin belirtmiş oldukları gerekçelerden hareketle, öğrencileriyle etkileşim kuran ve kurmayan öğretmenlerin, sosyal medyadaki etkileşimleri sonucunda öğrencilerinin örtük program kapsamında edinebilecekleri öğrenmeleri göz önünde bulundurarak öğrencileriyle etkileşim kurmayı ya da kurmamayı tercih ettikleri, öğrencilerin de bilerek ya da bilmeyerek öğretmenleri ile kurmuş oldukları etkileşimler sonucunda örtük program kapsamında öğrenmeler edinebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda bazı öneriler geliştirilmiştir.

- 1- Bu araştırmada, öğretmen ve öğrencilerin sosyal medyada geçirmiş oldukları etkileşim gerekçelerinde örtük program kapsamındaki öğrenmeleri göz önünde bulundurdıkları ve bu etkileşimler sonucunda öğrencilerin örtük program kapsamında bazı öğrenmeler edinebileceği bulunmuştur. Bu bakımdan öğretmenler, okul dışı bir öğrenme çevresi olarak sosyal medyayı, öğrenciye çeşitli değerler kazandırma adına kullanılabilirler.
- 2- Öğretmenler sosyal medyayı öğrencilerin takip edilmesi ve onlara çeşitli konularda rehberlik yapılması, gerektiğinde uygun uyarılar yoluyla öğrencilerin yönlendirilerek istenmeyen öğrenmeleri edinmesinin veya davranışları yapmasının önüne geçilebilmesi ya da öğrencinin yapmış olduğu güzel bir davranışın takdir edilerek pekiştirilmesi amaçlarıyla kullanılabilir.
- 3- Sosyal medyada öğrenciler, öğretmenleriyle yaşamış oldukları etkileşimler vasıtasıyla örtük program kapsamında olumlu ya da olumsuz birçok öğrenme edinmektedirler. Bu bakımdan öğretmenlerin, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimler yoluyla sosyal medyanın öğretmene sağladığı avantajlar ve dezavantajlar hakkında bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akbulut, E. (2011). *İlköğretim okullarında örtük program faaliyetlerinin saptanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Akiti, L. (2012). Facebook off limits: Protecting teachers' private speech on social networking sites. *Val. UL Rev.*, 47(1), 119–167.
- Akkoyunlu, B., Dağhan, G., ve Erdem, M. (2015). Teacher's professional perception as a predictor of teacher-student friendship in Facebook: A scale development study. *International Online Journal of Educational Sciences*, 7(1), 242–259.
- Akpınar, B. (2014). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Data Yayınları.
- Alarcia, O. and Bravo, I. (2012). The impact of ICTs on lecturer and students interaction in university education processes. *Universities and Knowledge Society Journal (RUSC)*, 9(2), 213–228.
- Atkins, A. (2010). It's complicated: Using Facebook to create emotional connections in student-professor relationships. *The Journal of the Assembly for Expanded Perspectives on Learning*, 16(1), 79–89.
- Azimpour, E. and Khalilzade, A. (2015). Hidden curriculum. *World Essays Journal*, 3(1), 18–21.
- Başar, M. ve Çetin, Ö. (2013). İlk ve orta öğretim öğrencilerinin zorba davranışlara başvurma düzeyleri ve bu davranışları öğrenme ortamları üzerine bir araştırma. *E-Journal of New World Sciences Academy-Education Sciences*, 8(4), 471- 488.
- Bayanfar, F. (2013). The effect of hidden curriculum on academic achievement of high school students. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*, 5(6), 671–681.
- Beydoğan, H. Ö. (2012). Okullarda uygulanan sosyal ve kültürel etkinliklerin öğrencilerin değer edinimine etkisi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 11(4), 1172–1204.
- Bridges, L. M. (2009). Face-to-face on Facebook: students are there... should we be? In R. J. Lackie & V. B. Cvetkovic (Eds.), *Teaching generation M: A handbook for librarians and educators* (pp. 125–136). New York: Neal-Schuman Publishers.
- Cemiloğlu, M. (2006). Eğitim bilimi açısından örtük program ve halk anlatılarının örtük program bağlamında değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 257–269.
- Couillard, C. (2009). *Facebook: The pros and cons of use in Education* (Unpublished Doctoral Dissertation), University of Wisconsin-Stout, US.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir, Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Yayınevi.
- Çobanoğlu, R. ve Engin Demir, C. (2014). Okullarda örtük programın görünen kısmı. *İlköğretim Online*, 13(3), 776–786.
- Çubukçu, Z. (2012). İlköğretim öğrencilerinin karakter eğitiminde örtük programın etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1513–1534.
- Demirel, Ö. (2010). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Duek, C. and Tourn, G. (2016). Social media: Transformation of education, B. Çoban (Ed.). *Social media and social movements: The transformation of communication patterns* (pp. 229–246). Lanham, Maryland: Lexington Books
- Dyrenforth, T. (2014). *Classroom success through rapport-building*. United States Military Academy, West Point, New York: Center for Faculty Excellence.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ercan, İ., Yüksel, S., Özkaya, G., Ocakoğlu, G., Yüksel, A. ve Uncu, Y. (2009). Tıp fakültesi örtük programı ölçeğinin geliştirilmesi. *Cerrahpaşa Tıp Dergisi*, 40(3), 81–87.
- Ertürk, S. (1994). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. ve Madran, O. (2010). Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı. inet-tr 2010 Türkiye'de İnternet Konferansı'nda bildiri olarak sunulmuştur. İstanbul, Türkiye.
- Helou, A. M., Rahim, Z. Z. A. and Oye, N. (2012). Students' perceptions on social networking sites influence on academic performance. *International Journal of Social Networking and Virtual Communities*, 1(1), 7–15.
- Kamnoetsin, T. (2014). *Social media use: A critical analysis of Facebook's impact on collegiate EFL students' english writing in Thailand* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Seton Hall Üniversitesi, South Orange, New Jersey.
- Kırksekiz, A. (2013). *Sosyal ağlardan Facebook'un kullanımına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Kuş, D. (2009). *İlköğretim programlarının, örtük programın ve okul dışı etmenlerin değerleri kazandırma etkililiğinin 8. sınıf ilköğretim öğrencilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Küçükali, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımı: Atatürk Üniversitesi örneği. *Bartın Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(13), 531–546.

- Leafman, J. S., Mathieson, K. M., & Ewing, H. (2013). Student perceptions of social presence and attitudes toward social media: Results of a cross-sectional study. *International Journal of Higher Education*, 2(1), 67.
- Liccardi, I., Ounnas, A., Pau, R., Massey, E., Kinnunen, P., Lewthwaite, S., Midy, M. and Sarkar, C. (2007). The role of social networks in students' learning experiences. *ACM Sigcse Bulletin*, 39(4), 224–237.
- Massialas, B. G. (1996). The hidden curriculum and social studies. *Crucial issues in teaching social studies K–12*, 61–79.
- Montoneri, B. (2015). Impact of students' participation to a facebook group on their motivation and scores and on teacher's evaluation. *The Iafor Journal of Education*, 3(1), 61–74.
- Nadler, M. K. and Nadler, L. B. (2001). The roles of sex, empathy, and credibility in out-of-class communication between faculty and students. *Women's Studies in Communication*, 24, 241–261.
- Nkhoma, M., Cong, H. P., Au, B., Lam, T., Richardson, J., Smith, R. and El-Den, J. (2015). Facebook as a tool for learning purposes: Analysis of the determinants leading to improved students' learning. *Active Learning in Higher Education*, 16(2), 87–101.
- Ornstein, A. C. and Hunkins, F. P. (2014). *Eğitim programı temeller, ilkeler ve sorunlar* (A. Arı, Çev. Editörü). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Roy, D. R. and Chakraborty, S. K. (2015). Impact of social media / social networks on education and life of undergraduate level students of Karimganj town-A survey. *International Research Journal of Interdisciplinary & Multidisciplinary Studies*, 1(1), 141- 147.
- Smith, B. E. (2015). Enhancing motivation through student-teacher Facebook relationships. *People: International Journal of Social Sciences*, 1(1), 34–41.
- Tezcan, M. (2003). Gizli müfredat eğitim sosyolojisi açısından bir kavram çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 53–59.
- Tsai, C. W., Shen, P. D., Chiang, Y. C. and Tang, H. W. (2015). Book review social media and the new academic environment: Pedagogical challenges. *Journal of Cases on Information Technology*, 17(2), 53–56.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde program geliştirme. Teori ve teknikler*. Ankara: Alkım Kitapçılık-Yayıncılık.
- Wren, D. (1999). School culture: Exploring the hidden curriculum. *Adolescence*, 34(135), 593–596.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, S. (2004). *Örtük program eğitimde saklı uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Yüksel, S. (2005). Kohlberg and hidden curriculum in moral education: An opportunity for students' acquisition of moral values in the new Turkish primary education curriculum. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 5(2), 329–338.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

It is necessary to develop and implement effective curriculum for educational systems in order to be able to systematically raise individuals with favorable characteristics. "Curriculum is a tool that is constantly developed and designed to bring about the desired behavioral changes in children and young people" (Varış, 1996: 51). Educators usually come up with formal curriculum that are planned in an open and conscious manner. However, unlike these formal curricula, student experiences are also affected by informal, unplanned and non-written processes (Wren, 1999). In this respect, each educational institution has a non-written program which is based on the written program in practice, as well as the attitudes and behaviors of the administrators and teachers, and the reasons for having the power to affect the student, such as the interactions of the students, the classroom, the library, the celebrations and the social surroundings of the school (Azimpour and Khalilzade, 2015; Beydoğan, 2012; Cemiloglu, 2006). This curriculum, commonly referred to as a hidden curriculum, is a entity that includes the knowledge, ideas and practices of the students, as well as the qualities of the learners, which are generated within the learning-teaching process, outside the aims and activities stated in the official program (Yüksel, 2004).

Messages sent by the teachers to the students about their own opinions, thoughts, belief systems (Akpınar, 2014; Çobanoğlu and Engin Demir, 2014), school climate, school rules, interaction patterns provided by the school many factors are covered by the hidden curriculum (Tezcan, 2003). Teachers are the people with whom learners interact most at school. Today this interacted proceeds outside the school thanks to the common use of social media. As a result of the interaction of the students with their teachers both inside and outside the classroom, many learning products emerge among students (Akbulut, 2011, Bayanfar, 2013, Başar and Çetin, 2013, Çobanoğlu and Engin Demir, 2014; Massialas, 1996; Ornstein and Hunkins, 2014).

Today's students' ease of access to the internet and the extra time they have spent on the internet have made their interactions with each other and with their teachers not only limited to the school, but also as an out-of-school social environment. As a result of the interactions and socialization of the students with their friends and teachers while they spend time on social media, various learning outcomes take action. In this respect, it is possible to assert that the functions and effects of the hidden curriculum are carried over to the social environment in addition to the school environment. Thus, as the teacher-student interaction is transferred to the social media, learning through this interaction at social media forms a hidden curriculum (Duek and Tourn, 2016). In this study, it was aimed to examine the teachers' and students' reasons for interaction on social media and the reasons for avoiding from interaction on the part on teachers in terms of hidden curriculum.

2. Method

In this study, a holistic multiple case study design was used. In line with the main objective of the research, criterion sampling method was used. As a result, 29 middle school students from 6 middle schools in Kahramanmaraş province, who interact with their teachers on Facebook, volunteered to participate in the research. Among the 32 participating teachers, 18 worked in different middle schools and interact with their students on Facebook. Other 14 participant teachers did not interact with their students on Facebook. The research data were obtained using interview method. In this direction, it is aimed to determine the reasons why the teachers and students interact with the social media and the reasons why the teachers do not interact with the student through the social media. Teachers were interviewed face to face while data from students were collected via focus group interviews through a restricted group formed on social media. The data obtained from teachers and students were subjected to content analysis. Within the context of content analysis, similar data were interpreted in the direction of research questions by coding in the framework of certain concepts and themes, organized and presented to the reader.

3. Findings, Discussion and Results

The interactions between teachers and students on social media allow the activities that are missing or incomplete in the school to be done outside the school. Analysis of the data obtained from the teachers and the students regarding the reasons for teacher-student interaction on social media revealed that the teachers have interactions with the students on social media due to know the students better, to teach attitudes and values to students, to build rapport and to make announcement. It has become clear that students also interact with their teachers on social media to be informed about the announcements made by the teachers, to get familiar with their teachers, to enhance their academic achievement, to become a favorite student of the teacher, to learn more about their teachers. Teachers who do not interact with their students on the social media have appeared to be

concerned about losing their authority at school, losing of reputation in their social milieu as a result of interaction, protecting privacy of their private lives and exhibiting negative examples for their students.

Previous research findings about the reasons for the interaction between the teacher and the student on social media suggest that teachers interact with their students on the social media to raise students through out-of-school time (Akiti, 2012), to teach positive attitudes towards the teacher and the lesson that the student has interacted with (Akkoyunlu, Dağhan and Erdem, 2015; Bridges, 2009), and to make students feel more valuable through likes and comments by teachers on students' posts on social media (Atkins, 2010). In addition to this, it is reported that social media can be used by teachers and students to enhance the relationship between teachers and students (Akiti, 2012; Couillard, 2009; Kamnoetsin, 2014), to get informed about school, class, exams and lessons (Atkins, 2010; Nkhoma et al., 2015), and to increase the academic achievement of students (Helou, Rahim and Oye, 2012). It is seen that the research findings are consistent with the research findings in the literature. In addition to the findings in the literature, it was also found that teachers and students interacted with each other in order to know more about each other, and students interacted with their teachers in the social media in order to become a favorite student for the teacher. When these reasons are analyzed from the perspective of formal and hidden curriculum, there seems to be a clear distinction. The reasons regarding announcement, knowing about the students more, and academic achievement can be considered as a part of formal curriculum. However, reasons like teaching attitudes and values to students, building rapport, learning more about the teacher, and trying to become a favorite student of the teacher can be associated with the hidden curriculum. Likewise, some of the teachers' reasons for avoiding such interactions on social media can also be associated with hidden curriculum. This is because such reasons as losing authority at school and avoiding exhibiting negative examples for their students can be associated to hidden curriculum. Accordingly, teachers believed that as a result of possible interactions on social media students can abuse teachers' authority or learn unfavorable attitudes from the teacher.

As a result of the research, based on the reasons stated by the teachers and students, both teachers interacting or not interacting with their students were found to prefer to do so taking into consideration the learning outcomes that their students might have in terms of the hidden curriculum as a result of their interactions in social media. In addition, as a result of these interactions, it has become apparent that students may have learning outcomes deliberately or indeliberately in terms of hidden curriculum. Some suggestions have been developed in the light of the results obtained from the research:

- 1- In this study, it was found that teachers and students considered the hidden curriculum-based learning on the grounds of the interaction they had in social media. In this regard, teachers can use social media to provide students with various values.
- 2- Teachers can use the social media to follow their students and to guide them in various issues, to guide students through appropriate stimuli when necessary, to avoid unfavorable learning outcomes or misbehaviors, or to reinforce the student's favorable behavior through appreciation.
- 3- In the social media, students acquire a lot of positive or negative learning outcomes within the hidden curriculum through the interactions they have experienced with their teachers. In this respect, teachers should be informed about the advantages and disadvantages of social media through pre-service and in-service training.